

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Скоморович Ірини Георгіївни

*“Еволюція та функціонування грошової системи в Україні”, подану на
здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю
08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки*

Детальне ознайомлення з дисертацією, змістом автореферату та фаховими публікаціями Скоморович І. Г. дає змогу сформулювати наступні висновки щодо актуальності, структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дисертаційної роботи, головні результати якої подані до захисту.

Актуальність теми дисертаційної роботи

Різноманітні історичні процеси, що відбувалися на українських землях, накладали свій відбиток на політичну, економічну та культурну історію нашого краю. При цьому дослідження економіки кожної держави буде неповним без вивчення особливостей організації грошового обігу на її території. Функціонуюча в країні грошова система містить характеристику ступеня впливу держави на господарські відносини, частки готівкових і безготівкових розрахунків, налагодження ефективної грошово-кредитної політики тощо. Усі ці структурні елементи грошової сфери мають тривалу еволюцію, що надає темі, якій присвячена дисертаційна робота, безумовної актуальності. Теоретико-методологічне та практичне значення проблеми функціонування грошової системи в Україні, наявність низки неврегульованих питань підтверджують своєчасність отриманих результатів дослідження.

Опонована дисертаційна робота Скоморович Ірини Георгіївни значною

мірою заповнює теоретичні прогалини у сфері функціонування грошової системи. Автор досягає поставленої мети роботи – поглиблення існуючих та розроблення нових теоретико-методологічних і прикладних засад зародження, еволюції та функціонування грошової системи в Україні й обґрунтування перспектив її подальшого розвитку.

Розробки дисертанта ґрунтуються на теоретичному фундаменті економічної науки, а також на сучасній методології дослідження еволюції та функціонування грошової системи, яка базується на використанні теоретичних та емпіричних, методів дослідження, зокрема: системно-синергетичного, логічного та історичного, аналізу та синтезу, спостереження і порівняння, наукової абстрації тощо. Автор дисертаційної роботи широко використовує та детально аналізує опубліковані праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері функціонування грошової системи в Україні та світі, наукові публікації у фахових періодичних виданнях, аналітичні огляди й результати власних досліджень і спостережень. У дисертації логічно розкриваються поставлені завдання, що свідчить про досягнення мети дослідження і визначення перспектив розвитку й удосконалення функціонування грошової системи в Україні. Вищезазначене дає підстави зробити висновок, що робота є актуальною та своєчасною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами та практичне значення одержаних результатів

Дисертаційна робота відповідає тематичній спрямованості наукових розробок і виконанню держбюджетних тем кафедри банківського і страхового бізнесу та економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Зокрема, основні результати, висновки та рекомендації дисертації є складовою частиною таких держбюджетних тем кафедри: “Оптимізація регулятивної політики у банківському і страховому бізнесі України” (державна реєстрація № 0108U004147), “Управління грошовим господарством фінансових посередників в економіці України” (державна реєстрація № 0112U003245), де

автором досліджено теоретичні та прикладні проблеми функціонування грошової системи України на сучасному етапі економічного розвитку та розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення її елементів у частині розширення безготівкових розрахунків.

Наукові положення, висновки та рекомендації, отримані дисертантом за результатами дослідження, мають вагоме значення у поглибленні існуючих та розробленні нових теоретико-методологічних підходів і прикладних засад еволюції грошової системи, її формування та функціонування в Україні. Результати дослідження доповідались та одержали позитивну оцінку на багатьох міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових і науково-практичних конференціях протягом 2003-2015 рр., які проводились у Львові, Луцьку, Харкові, Сімферополі, Тернополі, Києві, Ужгороді.

Практичне значення одержаних результатів полягає у їхньому використанні в роботі органів державної влади, що регулюють грошову систему, для розроблення нормативно-правових актів, у практичній діяльності вітчизняних банків, навчальному процесі з підготовки фахівців-економістів. Зокрема, висновки та пропозиції дисертанта були застосовані Національним банком України для розвитку безготівкового обігу та підвищення фінансової грамотності економічних суб'єктів, у процесі розробки відповідних Рекомендацій Комітетом Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності, у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка для розроблення методичного забезпечення та під час викладання навчальних дисциплін.

*Рівень обґрунтованості наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації*

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату та публікацій за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що наукові результати в цілому є обґрунтованими, логічними та достовірними.

Зміст дисертації є достатньо обґрунтованим і достовірним за своїми

науковими положеннями, висновками та рекомендаціями, які базуються на сучасних досягненнях економічної теорії та її методології; узагальненні та глибокому системному аналізу явищ і процесів, які існують упродовж порівняно тривалого періоду часу в національній економіці; сучасних методах наукового пошуку й обґрунтуванні нових рішень; власних науково-аналітичних розробках з використанням значного масиву фактичної інформації.

Дисертаційна робота є добре структурованою, її зміст розкривається у вступі, п'ятьох розділах, висновках до розділів, загальних висновках, доповнених списком використаних джерел і додатками. Головні наукові результати дослідження логічно подані у структурних розділах дисертації, що дало змогу послідовно висвітлити проблеми функціонування грошової системи в Україні і запропонувати наукові теоретико-методологічні та прикладні підходи до їхнього вирішення.

У першому розділі дисертаційної роботи **“Теоретико-методологічні засади дослідження грошової системи”**, проаналізувавши й узагальнивши науково-теоретичні підходи та погляди різних авторів на зміст ключових понять досліджуваної проблеми, дисертант подає власне визначення поняття “грошова система” (с. 40) та розкриває його через призму сукупності елементів: грошової одиниці, форми грошей, механізму емісії й правил використання грошей, емітента та валютного курсу (с. 40–41). Залежно від середовища, на яке поширюється вплив емітента, автор поділяє грошову систему на національну (державну), наднаціональну (наддержавну) та позанаціональну (позадержавну, приватну). Разом із тим, дисертант відзначає, що головною ознакою позанаціональних грошових систем є не те, що вони функціонують за межами держави, а те, що вони не регулюються державними законами та інститутами (с. 42).

Теоретичні підходи та напрацювання першого розділу полягають також у ґрунтовному аналізі зародження та еволюції грошової системи, який здійснено в розрізі її структурних елементів з урахуванням економічних і політичних чинників їхньої появи. Зокрема, дисертант наголошує, що “грошові системи були сформовані тоді, коли виникли відповідні економічні відносини, і функціонували

ще задовго до моменту появи монет, банкнот, платіжних карток та всіх інших звичних для сучасної економіки розрахункових інструментів” (с. 53). Автор детально висвітлює характеристики та взаємозв'язки основних елементів грошової системи в світі й економічні думки філософів, просвітителів та науковців, які жили у різних часових епохах – від Античності до сучасності.

Таким чином, теоретична частина дисертації подана автором науково коректно, логічно, із внесенням відповідних уточнень у понятійний апарат і з чітким відображенням наукової позиції дисертанта.

Другий розділ дисертації **“Історико-економічні умови становлення грошових систем на українських землях”** розкриває процес появи грошових систем у часи Античності та раннього середньовіччя, особливості їхнього функціонування під впливом феодального господарства та мануфактурної економіки. Зауважимо, що досліджувана у цьому розділі епоха охоплює 24 століття, проте автор послідовно виокремлює з історичних даних про грошовий обіг відомості, які дозволяють охарактеризувати структурні елементи грошових систем, що забезпечували функціонування економіки на українських землях. Кожне державне утворення залишало свій слід у світовому грошовому господарстві, адже у своїй історії зіштовхувалося з особливими політичними умовами, які дисертант не залишає поза своєю увагою. Автор доходить висновку, що виділені ним п'ять елементів грошової системи були присутніми ще у створених місцевим населенням грошових системах міст Північного Причорномор'я (с. 136-137) та Руської держави (с. 157). Після завоювання українських земель іноземними правителями грошові системи були привнесені ззовні, проте окремі намагання ввести власну грошову одиницю у дисертації описані: карбування монет у Львові (с. 164-169, 179-180), наслідування турецько-татарських та польських монет гетьманом Петром Дорошенком (с. 184), випуск севських чехів Іваном Самойловичем (с. 184). Зроблений автором висновок про “посилення регулятивного впливу влади на грошовий обіг” (с. 191) цілком віддзеркалює ті процеси, які були характерними для світових тенденцій розвитку грошових систем у періоди пізнього середньовіччя та Нового часу.

У третьому розділі **“Особливості розвитку грошових систем в Україні в умовах імперій, тоталітаризму та незалежності”** висвітлено функціонування грошової системи у періоди зародження капіталізму, панування командно-адміністративної економіки, а також існування самостійної держави. Не дивлячись на те, що у цьому розділі досліджуваний період складає лише трохи більше двох століть, результати аналізу грошових систем на українських землях є не менш ґрунтовними. Це, насамперед, викликано суттєвим розширенням та ускладненням сутності окремих складових елементів грошової системи, що послідовно досліджено дисертантом. Перш за все, акцентовано увагу на появі банкнот у Російській імперії та Австрійській монархії (с. 195-196, 206), процесі становлення у державах, між якими були поділені українські землі, центральних банків (с. 200, 208), що докорінно змінило механізм емісії грошей. Погоджуємося з висновком автора про неможливість побудови ефективної грошової системи в часи політичних та військових криз (с. 228-229), які супроводжували молоду Українську державу в часи національно-визвольних змагань.

Детальне вивчення історії грошового обігу дозволило дисертанту проаналізувати змістове наповнення кожного структурного елемента грошової системи СРСР. Це сприяло виділенню особливостей, характерних для грошової системи, побудованої в командно-адміністративній економіці. Серед них автор наголошує на механізмі емісії грошей, побудованій здебільшого на бюджетному фінансуванні (с. 239-240), небажанні чи неможливості суб'єктів господарювання самостійно розпоряджатися коштами (с. 248) та правилах використання в обігу іноземних валют (с. 247).

Цікавою, пізнавальною і науково цінною є частина дисертаційної роботи, присвячена процесу утворення та розвитку грошової системи після здобуття Україною незалежності у 1991 р. Зокрема, дисертантом проведено ґрунтовний аналіз законодавчих і нормативно-правових актів, які справляли вирішальний вплив на становлення кожного з елементів грошової системи, окремі з яких далі функціонували на неринкових засадах (с. 254, 257, 271-272). Крім того, у цьому контексті автор доходить висновку про директивне втручання різних органів

державної влади у сферу грошового обігу, що “значно зменшували можливості резидентів та нерезидентів вільно користуватися своїми коштами” (с. 272).

У четвертому розділі **“Функціонування грошової системи України після грошової реформи 1996 р.”** здійснено аналіз структурних елементів вітчизняної грошової системи, визначено процедуру емісії грошей та їхнього вилучення з обігу, оцінено нормативно-правове забезпечення організації роботи грошової системи, а також ефективність її функціонування і вплив на загальноекономічні та монетарні показники. На основі вивчення значного масиву статистичного матеріалу дисертант зробив висновки про активність використання того чи іншого каналу емісії грошей Національним банком України (с. 303-305). Це дало змогу переконатися у поступовій заміні валютного каналу на кредитний, а також значному зростанні активності центрального банку на відкритому ринку.

У цьому розділі автором також підкреслено, що в Україні створено завершений цикл виробництва грошових знаків (с. 280), проаналізовано, як гривнева готівка потрапляє в обіг (с. 305-311) і яким чином НБУ та банки задовольняють потребу економічних суб’єктів і готівкових коштах (с. 307-309).

Вагомим внеском з наукової та практичної точок зору є обґрунтовані пропозиції дисертанта щодо необхідності систематизації штрафних санкцій, що передбачені вітчизняним законодавством у сфері регулювання грошового обігу (с. 322-324). На нашу думку, як складова частина елемента “механізм емісії та правила використання грошей” зазначена кодифікація сприятиме не тільки впорядкуванню та полегшенню грошових відносин, але й активізації ділових відносин в суспільстві.

Достатньо обґрунтованим є висновок автора про те, що функціонально ефективною може вважатися лише та грошова система, в якій є високий рівень безготівкових розрахунків (с. 330). Додатковим доказом цієї тези вважаємо дані, наведені на рис. 4.9, що ілюструють співвідношення між залишками коштів на поточних рахунках і рівнем ВВП на одну особу в різних країнах.

Автором дисертаційної роботи побудовано регресійні рівняння, а також визначено головні індикатори, які впливають на частку розрахунків, здійснених за

допомогою платіжних карток у ВВП (с. 338-341). Отримані, завдяки використанню економіко-математичного методу, результати дозволили здобувачу дійти висновку про необхідність підвищення довіри фізичних осіб до вітчизняних банків, адже саме збільшення обсягів залишків коштів на поточних рахунках має найбільший вплив на обрану автором залежну змінну.

П'ятий розділ дисертаційної роботи **“Напрями розвитку грошової системи України в контексті взаємодії світових та національних господарських зв'язків”** присвячений дослідженню взаємодії вітчизняної грошової системи з іншими грошовими системами через використання в обігу іноземних валют, аналізу встановлення валютного курсу гривні та застосування приватних грошей, а також розробці принципів функціонування та визначенню перспективних напрямів удосконалення грошової системи України.

Практичну та методологічну цінність мають запропоновані дисертантом заходи, спрямовані на збільшення пропозиції іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України, адекватне відображення попиту на іноземні валютні активи, а також удосконалення ринкової інфраструктури (с. 376-377), застосування яких сприятиме активізації торгів і встановленню валютного курсу національної грошової одиниці на адекватному рівні.

У цьому розділі вагома складова дослідження присвячена вивченню світового та вітчизняного досвіду емісії та використання в обігу приватних грошей. Поділивши відомі різновиди приватних грошей за кількома ознаками, дисертант доходить висновку, що незалежно від їхнього виду “підґрунтям для їхнього функціонування є довіра до них економічних суб'єктів, яка в основному залежить від авторитету емітента” (с. 426). Крім того, принцип довіри до грошової системи, на думку автора, є основоположним для функціонування будь-якої системи (як приватної, так і державної) (с. 416).

У дисертаційній роботі автором проведено ґрунтовний та всебічний аналіз законодавчої бази України з питань функціонування грошової системи, що дало змогу виявити закладені у ньому недоліки та сформулювати структуру проекту Закону “Про грошові системи в Україні” (с. 403-407), який дасть змогу

впорядкувати статус національної грошової одиниці, можливості та обмеження на використання іноземних валют, а також правовідносини, що виникають з приводу випуску та використання електронних та інших видів приватних грошей.

Зважаючи на вищесказане, є всі підстави стверджувати, що опонована дисертація виконана на високому теоретико-методологічному та практичному рівнях, має вагомий внесок у розвиток економічної науки, а висновки та рекомендації автора є обґрунтованими.

Достовірність результатів дослідження, новизна основних наукових положень

Головні наукові висновки і пропозиції, викладені у дисертаційній роботі, є достовірними та належним чином обґрунтованими. У дисертації розкрито сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які мають наукову новизну і свідчать про особистий внесок автора у розвиток теорії еволюції та функціонування грошової системи в Україні.

Вагомими науковими результатами, наведеними у дисертаційній роботі, що отримані здобувачем особисто, є такі:

- розкрито сутність грошової системи як сукупності елементів (грошової одиниці (валюти), форм грошей, механізму емісії й правил використання грошей, емітента, валютного курсу), що, взаємодіючи між собою, становлять порядок випуску та використання грошової одиниці. Це дало змогу дисертанту виокремити нові класифікаційні ознаки і види грошової системи (с. 42-43), обґрунтувати функціональне призначення грошової системи (с. 43-44) та її структурних елементів (с. 40-41);

- обґрунтовано змістове наповнення грошових систем та їхніх структурних елементів на українських землях залежно від часового, економічного та політичного періоду, що дало змогу виявити поступові або кардинальні зміни в їхніх сутнісних ознаках і взаємозв'язках між ними, а також запропонувати концептуальні принципи (законності, забезпеченості грошової одиниці, (де)централізації, незалежності, відкритості, доступності, довіри), на підставі яких

функціонує грошова система, і сформулювати рекомендації щодо її вдосконалення (с. 408-417);

- викладено концепцію Закону України “Про грошові системи в Україні”, ухвалення якого сприятиме систематизації та кодифікації головних вимог, на основі яких повинно ефективно функціонувати грошове господарство держави в сучасних економічних умовах (с. 403-407);

- застосування математичного інструментарію дало змогу визначити рівень ефективності функціонування вітчизняної грошової системи у порівнянні із закордонними аналогами (с. 332-338), а також виявити головні чинники, які впливають на збільшення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток (с. 338-342), що дозволило визначити необхідні кроки для удосконалення банківської і грошової систем в Україні;

- подано рекомендації щодо поліпшення організації діяльності суб’єктів валютного ринку України, що сприятиме активізації торгів на ньому, забезпечить адекватне відображення попиту на валюту та її пропозиції і встановлення регулятором реалістичного офіційного валютного курсу за умов запровадження в країні режиму плаваючого валютного курсу, зняття валютних обмежень та структурної перебудови національної економіки (с. 374-378);

- систематизовано спільні та відмінні риси грошової, валютної, банківської та платіжної систем, що виявило практичну ідентичність між грошовою та валютною системами, можливу подібність між грошовою та платіжною системами в разі випуску останньою власної грошової одиниці та взаємне доповнення грошової та банківської систем як необхідної передумови ефективного розвитку економіки (с. 45-48);

- структуровано вітчизняне законодавче та нормативно-правове забезпечення, покладене в основу державного регулювання грошового обігу (с. 312-325), вивчено його вплив на складові грошової маси (с. 326-328) та подано рекомендації щодо його вдосконалення та кодифікації;

- удосконалено підходи до обґрунтування та виокремлення світових тенденцій еволюції елементів грошової системи у різні економічні періоди

залежно від ступеня втручання держави, переважання головних форм грошей і рівня централізації (с. 52-59, 90-93), завдяки чому виявлено основні закономірності та тенденції, характерні для різних ступенів розвитку економічних відносин;

- розкрито процедуру випуску та використання електронних грошей в Україні та інших державах, що дозволило виявити їхні вітчизняні особливості (с. 392-398), а також визначити їхнє місце серед сучасних державних грошових систем задля врахування їхнього впливу на інфляційні процеси (с. 398-399) та потенційну зміну ролі центральних банків у грошовій сфері (с. 400-402).

*Повнота викладу основних положень, поданих у дисертації,
в опублікованих працях*

Ознайомлення зі змістом дисертації та опублікованими працями дисертанта підтверджує, що наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані у роботі, відображені у публікаціях автора. За результатами наукового дослідження опубліковано 45 наукових праць, у тому числі: дві одноосібні монографії, одна колективна монографія, 27 статей у наукових фахових виданнях (з них три – у співавторстві), у тому числі п'ять – у міжнародних наукометричних та іноземних виданнях, 15 публікацій у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій. Наукові публікації відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення, висновки та пропозиції, викладені в авторефераті, повністю відображають зміст дисертаційної роботи. Автореферат у повній мірі розкриває ступінь новизни розробок і рекомендацій щодо можливостей практичного застосування одержаних результатів наукового дослідження. У дисертації подано ілюстративний матеріал, який допомагає зрозуміти головні ідеї дисертаційної роботи, що винесені на захист.

З урахуванням вищесказаного, варто зробити висновок, що повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та недоліки роботи

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу та відзначаючи вагомі науково-теоретичні та прикладні результати автора, вважаємо, що деякі положення дисертації мають упущення, недоліки та дискусійні твердження.

1. Одним із завдань дисертаційної роботи визначено розкриття видів грошової системи. Відзначаючи безумовно новаторський підхід у поділі грошових систем за такою класифікаційною ознакою, як середовище, на яке поширюється вплив емітента (с. 42), доцільно було б розглянути та систематизувати вже існуючі у вітчизняній та іноземній науковій і навчальній літературі різновиди грошових систем.

2. Поділ вітчизняних територій між п'ятьма державами Східної Європи суттєво ускладнив вивчення грошових систем, що функціонували на українських землях у міжвоєнний період, оскільки значно б розширився об'єкт дослідження. Зауважимо, що у той час, як аналіз грошових систем Другої Речі Посполитої та післяреволюційної Росії був проведений дисертантом ретельно та глибоко (с. 230-241), то дослідженню взаємозв'язку між структурними елементами грошових систем Румунії, Угорщини та Чехословаччини потрібно було приділити більше уваги.

3. Підрозділ 3.4 дисертації присвячений дослідженню грошової системи України у період становлення її незалежності з 1991 по 1996 роки. Ґрунтовний аналіз її структурних елементів і взаємозв'язків між ними здійснено на основі значної кількості нормативно-правових актів, ухвалених різними органами державної влади з метою впорядкування грошового обігу у важких умовах побудови незалежної грошової системи (с. 250-270). Автор не оминув своєю увагою найважливіші макроекономічні та монетарні показники, що характеризують розвиток економіки у цей часовий період (с. 271-272), проте доцільно було б відобразити вплив на них того чи іншого розглянутого нормативного документа.

4. У підрозділі 4.1, де автор обґрунтовує ступінь розвитку грошової системи через абсолютні та відносні монетарні показники та їхній взаємозв'язок з

макроекономічними індикаторами (с. 283-289), зроблено висновок про недоцільність пояснювати інфляційні процеси в Україні надмірними випусками грошей в обіг. З огляду на це, варто було б додатково проаналізувати чинники, які призводили до того, що у період з 1996 по 2016 рр. у більшості років у державі були зафіксовані двозначні показники рівня споживчої інфляції.

5. У п'ятому розділі дисертації автором здійснено дослідження різновидів приватних грошей, їхній аналіз та класифікацію за трьома ознаками (призначенням, сферою розповсюдження та статусом емітента) (с. 376-391). При цьому цікаво було б знати ставлення дисертанта до кожного з розглянутих видів приватних грошей, а також визначення необхідності та можливості їхнього впровадження в Україні.

6. Сучасний етап розвитку національної економіки супроводжується кардинальним реформуванням окремих аспектів функціонування Української держави: судової та пенсійної систем, медицини та освіти, ринку землі тощо. Проте потенційний вплив майбутніх змін на державну грошову систему залишився поза увагою автора.

7. Європейську валютну систему автор згадує лише в контексті вивчення наднаціональних грошових систем (с. 39, 42) та особливостей регулювання випуску й обігу електронних грошей (с. 399). Вважаємо за доцільне приділити цьому питанню більше уваги, особливо при дослідженні перспектив розвитку грошової системи України.

Проте, зазначені зауваження та упущення не заперечують загального позитивного висновку та високої оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок про відповідність дисертаційної роботи

встановленим вимогам

Детальний аналіз дисертаційної роботи Скоморович Ірини Георгіївни дає змогу зробити загальний висновок, що дисертація характеризується логічною завершеністю науково-теоретичних висновків і практичних рекомендацій, є самостійною кваліфікованою науковою працею, яка містить науково обґрунтовані

теоретичні та прикладні результати, що мають наукову новизну, і є вагомими для подальшого практичного розв'язання важливої науково-прикладної проблеми – узагальнення та поглиблення теоретичних підходів до еволюції грошової системи, розроблення методологічних і прикладних засад формування та функціонування грошової системи України, а також обґрунтування перспективних напрямів її розвитку. Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Теоретичні та практичні положення наукової новизни, висновки, пропозиції та рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості та достовірності, супроводжуються методичним і статистичним матеріалом. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що дисертаційна робота “Еволюція та функціонування грошової системи в Україні” є актуальним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, містить наукову новизну та має практичне значення, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами і доповненнями), а її автор – Скоморович Ірина Георгіївна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри теоретичної та
прикладної економіки Львівського
торговельно-економічного університету

[Handwritten signature]

Г. І. Башнянин

*Візузи медійної
до ситуації зовнішньої
Веніт' пагі
D 85.051.22
15.11.2017р.*

ЗАВІРЯЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
ЛТЕУ
" 06 11 2017 р.

Веніт' пагі / Автостанція